

TASTE OF

LIMMUD

הישן יתחדש והחדש יתקדש

...hajasjan jitchadesj wehechadasj jitkadeesj...

...wat oud is wordt vernieuwd en wat nieuw is wordt geheiligd...

Rav Kook, de eerste opperrabbin van Israel

Igrot Haraya, Iggeret 164

Sjabbat 14 augustus / 4 elloel 5770

Sidra Sjoftiem, Devariem [Deuteronomium] 16:18 - 21:9

Tanach blz. 385-393

Haftara: Jesjaja 51:12-52:12

Tanach blz. 888-890

Vertaling: Paula Reisner

www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5769/Shoftim/

SJOFTIEM

Het woord *Sjoftiem* betekent ‘rechters’ en de sidra begint dan ook met aanwijzingen hoe rechters zich horen te gedragen. Dan houdt de tekst zich bezig met de manier waarop de Levieten moeten worden behandeld. Verder worden wetten die over de dood gaan behandeld. Specifiek worden de voorschriften met betrekking tot zij die iemand zonder voorbedachte rade doodt, over oorlog en wat te doen als men een dode vindt in een veld en niemand weet wie de persoon vermoord heeft.

Sjoftiem – Leonie Lewis

Leonie Lewis is directrice van de ‘Jewish Volunteering Network’ en vervult als vrijwilliger verscheidene posities in de gemeenschap.

De sidra van Sjoftiem gaat over de uitdagingen die de handhaving van de noodzakelijke orde en gezag in een beschaafde gemeenschap meebrengt en concentreert zich op de inherente waarde van gerechtigheid, vertaald als rechtvaardigheid – *tsedaka*. De sidra beschrijft hoe plaatselijke rechters en ambtenaren benoemd moesten worden in iedere stad en benadrukt hoe rechtspraak op rechtvaardige en onpartijdige wijze toegepast moest worden – een rechter was ten strengste verboden om vooringenomen te zijn of omkoopgeld aan te nemen. Rambam, Maimonides, somt de zeven kwaliteiten van een authentieke rechter op: wijsheid, nederigheid, eerbied voor God, afkeer van winzucht, liefde voor waarheid, liefde voor zijn medemens en een goede reputatie.

We leren van Sjoftiem dat het verrichten van rechtvaardige daden wellicht één van de belangrijkste verplichtingen is die Jodendom oplegt aan een Jood, een mening, die later aan kracht wint in de Talmoed, die ons leert dat *Tsedaka* gelijk staat aan alle andere geboden tezamen.

De essentie van deze sidra is het benadrukken van het bijzondere belang van rechtvaardigheid, iets wat een duidelijke stempel heeft gedrukt op de latere Joodse wetgeving. Zo is bijvoorbeeld het Engelse woord *charity* (weldadigheid) afgeleid van het Latijnse woord *caritas*, dat betekent ‘uit het hart’, wat een vrijwillige daad suggereert. Het woord voor *charity* in het Hebreeuws is *tsedaka*, dat simpelweg de vrouwelijke vorm is van het Hebreeuwse woord voor rechtvaardigheid, *tsedek*, (wat impliceert dat dit een verplichting is en niet een vrijwillige keuze).

Volgens de Joodse wet is iemand die geen liefdadigheid geeft niet alleen liefdeloos, maar ook onrechtvaardig!! Daarom maken Joodse gerechtshoven er geen probleem van rijke mensen te dwingen *tsedaka* te geven.

Het valt op dat het woord *tsedek* tweemaal op speciale wijze wordt herhaald in de sidra. In 16: 20 staat: *Tsedek tsedek tirdof* “rechtvaardigheid rechtvaardigheid zul je najagen”. Vele commentaren lezen deze herhaling als een manier waarop extra nadruk wordt gelegd op het belang van gelijkmatige rechtvaardigheid voor iedereen, zij het in woord of daad, bij een Jood of een niet-Jood (dus alsof er zou staan “rechtvaardigheid en uitsluitende rechtvaardigheid”). Het navolgen van rechtvaardigheid was een noodzakelijke vereiste als het volk van Israël in vrede wilde leven en gedijen in het land Israël. Zo schreef Ibn Ezra in zijn commentaar dat ‘rechtvaardigheid’ tweemaal wordt vermeld om haar belang te benadrukken. Een van onze andere geleerden suggereert dat het woord ‘rechtvaardigheid’ tweemaal herhaald wordt om aan te tonen dat een rechtvaardig oordeel alle partijen bevoordeelt. Het voorkomt dat iemand iets verliest wat hem rechtmatig toevalt en het voorkomt dat de ander iets in zijn bezit krijgt waar hij geen recht op heeft. Als je dit bevel uit de Tora zou opvolgen om rechtvaardigheid na te streven, wat zou je dan verliezen in je leven? Wat zou je winnen?

Er zijn feitelijk slechts twee mitzwot in de Tora waarin we de opdracht krijgen deze na te streven: *Bakésj sjalom weradféhoe* “streef naar vrede, jaag die na” (Tehiliem/Psalm 34:15) en “rechtvaardigheid rechtvaardigheid zul je najagen”; wellicht wordt hierdoor aangetoond dat in wat voor maatschappij dan ook, vrede en rechtvaardigheid nooit vanzelfsprekend zijn en dat onze rol hierin is dat we deze voortdurend actief nastreven.

Wat rechtvaardigheid zo essentieel maakt is dat we zonder deze niet kunnen bloeien en gedijen. Rechtvaardigheid eist dat iedere persoon, zonder te letten op nationaliteit, etniciteit, godsdienst, goed of slecht, rijk of arm, eerlijk en gelijk behandeld wordt. Zeker vandaag de dag is het van wezenlijk belang te waken over de waarden van vrede en rechtvaardigheid in onze eigen samenlevingen. Rabbijn Sjimon ben Gamliël zei dat de wereld kan blijven voortbestaan dankzij drie zaken: door waarheid, rechtvaardigheid en vrede, zoals geschreven staat in Zecharja (8:16): “Spreek de waarheid tegen elkaar, bewaar de vrede door eerlijk en rechtvaardig recht te spreken.”

Een andere invalshoek – Martin Glasser

Martin is arts in Londen en ondersteunt het Taste of Limmud-team.

In de sidra van deze week leren we over valse getuigen en over de straf die hen toegemeten wordt. De sidra vertelt ons dat nadat de getuigen, die beschuldigt worden van het vals getuigen: *we-amdoe*

sjné haänasjiem asjèr lahèm hariev lifné Adonai, lifné hakohaniem wehasjoftiem [Devariem 19:17]. De meeste commentatoren en vertalers volgen Rasji die dit als volgt vertaalt: “Dan gaan beide mensen, tussen wie de controverse bestaat staan voor de Eeuwige, de priesters en de rechters” (hetgeen impliceert dat de rechters hun werk doen met een volmacht van God). Rav Sjimsjon Raphael H. Hirsch laat echter de woorden ‘lifné Adonai’ - voor de Eeuwige – niet slaan op ‘het staan voor’, maar op de getuigen: “Dan gaan beide mensen, die de controverse deden ontstaan voor God, staan voor de priesters en de rechters”.

Onze sidra leert ons de voorzorgsmaatregelen die er zijn om te garanderen dat recht zal zegevieren: twee getuigen zijn vereist om iemand te veroordelen en deze getuigen moeten onbevooroordeeld zijn (zonder familiebanden met de partijen en zonder persoonlijke betrokkenheid of belang in de zaak) en van goed karakter. Hoe dan ook blijft de belangrijkste preventie van zowel onjuist gedrag in de getuigenbank als in elk aspect van ons leven, het besef dat alles wat we doen *lifné Adonai*, voor de Eeuwige is.